



Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän
ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi

konkreettisten toimenpiteiden kuvaus 2024

<https://mantsala.oncloudos.com/kokous/20213035-4-1.PDF>

Janne Mäkinen
opetuspäällikkö
Terhi Vilén
Projektipäällikkö

1. Sitouttava koulu yhteisötyö

Mäntsälän opetuspalvelut vetoinen yhdeksän kunnan alueellinen Sitouttavan koulu yhteisötyön kehittämishanke on ollut käynnissä vuosina 2021-2023. Kehittämistyön myötä on vahvistettu rakenteita sekä luotu yhteistyökäytänteitä monialaisesti oppilaiden kouluun kiinnittymisen vahvistamiseksi sekä koulupudokkuuden ehkäisemiseksi. Kiusaaminen on yksi kouluun kiinnittymistä heikentävä tekijä ja riskitekijä oppilaan säännölliselle koulunkäynnille. Kehittämistyön tuloksena Mäntsälän kunnassa on otettu käyttöön Toimenpiteet oppilaan poissaolotilanteissa -malli, jonka mukaan yhteisöllisyyden tunnetta ja hyvinvointia vahvistetaan, koulunkäyntiin vaikuttavia riskitekijöitä tunnistetaan sekä oppilaiden poissaoloihin puututaan jo varhaisessa vaiheessa. Kouluvalmentajatyö on vakinaistettu Mäntsälässä. Työllä tuetaan yhteisön ja oppilaiden hyvinvointia, kouluun kiinnittymistä ja oppimisen edellytyksiä yhteisöllisen opiskeluhuollon ja opetussuunnitelman arvopohjan mukaisesti.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Kouluvalmentajat hankerahoituksellaToimenpiteet oppilaan poissaolotilanteissa –vihko pilotoinnissa	<ul style="list-style-type: none">Kouluvalmentajien tehtävien vakinaistaminenPoissaolomerkintöjen yhtenäistäminenSivistyslautakunta: Toimenpiteet oppilaan poissaolotilanteissa toimintamalli vihkoineen käyttöön	<ul style="list-style-type: none">Kouluvalmentajat vakinaisiaToimenpiteet oppilaan poissaolotilanteissa – malli käytössä kouluissaPoissaololuokitukset otettu käyttöön mallin käytön tueksiPoissaolojen seuranta ja tilastointiHuolen kartoitusvälineet taustasyiden tunnistamisen tukena käytössäPoissaolohälytykset otettu käyttöön mallin mukaisesti	<ul style="list-style-type: none">Tiedolla johtaminenKäytänteiden yhdenmukaistaminen

2. Henkilöstön ja johdon osaamisen edistäminen

Hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvä pedagoginen osaaminen määritellään varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön ja johdon täydennyskoulutuksen painopistealueeksi lukuvuosille 2021-2023.

Osana edistämistyötä on hyödynnetään Opetushallituksen turvallisuussivustoa [Kasvatuksen ja koulutuksen turvallisuus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) sekä kiusaamisen vastaisen työn sivustoja [Kiusaamisen vastainen työ | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) ja [Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Henkilöstölle tuotettu Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä -sivusto, missä painotus ennaltaehkäisemisessä, tunnistamisessa, yhteisissä määritelmissä, yhteistyössä sekä puuttumisessa.

2023-2026 aikana vahvistetaan systeemistä työtettä ja hyvinvointityötä, restoratiivista lähestymistapaa sekä haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisyä ja hallintaa. Huomiota kiinnitetään palveluohjauksen, konsultoinnin sekä monialaisen yhteistyön tiivistämiseen.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Koulunkäynnin ohjaajien koulutukset (2 kokonaista eri sisältöistä päivää) 7 kunnan kaikille kk-ohjaajilleKoulutuspäivät yläkoulun opettajille (2 kokonaista eri sisältöistä päivää, mm. yhteisopettajuus) 7 kunnan alueellaKaikille yhteinen koulu -sivustoJulisteet kaikille kouluille (mm. tunnetaidot, osallisuus)	<ul style="list-style-type: none">Luento kaikille opettajille (1½h, veso, elokuu): Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminenKoulutus koulunkäynnin ohjaajille: Ammatillinen vuorovaikutus, tunne- ja vuorovaikutustaidot (2 samansisältöistä eri päivinä, 1½h, elo-syyskuu)Työpajat opettajille (mm. Käytöksellään reagoiva oppilas, "Varapäre", 1½h, kevät 2023), Säöksjärven, Hyökännummen, Kirkonkylän kouluilla	<ul style="list-style-type: none">Tunne- ja vuorovaikutuskoulutuksetSysteemisen hyvinvointityön valmennus henkilöstölle jokaisella koululla rehtorin ohjaamanaJatketaan opettajille suunnattua kouluttautumista kiinnostuksen kohteiden mukaan.Mapa-koulutukset henkilöstölle (70 hlöä)Yhteisöllisen hyvinvointityön työväline yhteisöllisen opiskeluhoollon johtamisen välineenä	<ul style="list-style-type: none">Restoratiivisen lähestymistavan vahvistaminen esim. koulutus vesossa syksy 2025 (alustavasti sovittu)Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä –sivuston ja sen sisällön juurruttaminen (mm. yhteistyön ja konsultaation prosessit)Sivustosta palautekysely ja päivittäminenKuopion turvataitojen hyödyntäminen opetuksessa (turvallisuustiimi)

2. Henkilöstön ja johdon osaamisen edistäminen

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none"> • Systemisen hyvinvointityön valmennuskokonaisuus rehtoreille 2.3.-16.12.2022. Sisälsi puolen päivän orientaation, 4 kokonaista valmennuspäivää sekä neljä työnohjauksellista vertaisryhmätapaamista (1,45min/tapaaminen) näiden päivien välillä (Mä+Po yhdessä). • Benchmarkkaus-koulut Kaikille yhteinen koulu –sivustolle • Pedagogiset kahvilat (10x1½h, aiheina mm. psyykkisesti oireilevan nuoren kohtaaminen, valmennuksellinen näkökulma opettajuuteen, yhteisopettajuus, eriyttäminen) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunne- ja vuorovaikutustaitojen työpajat opettajille jokaisella koululla (1½h/koulu, elo-syyskuu) • Tunne- ja vuorovaikutustaidot, Sälinkään koulu (veso 3h, syyskuu) • KiVa-vastaavien koulutus • ProKoulu-ohjaajien koulutus (kuntaan 5 ohjaajaa) • Systemisen hyvinvointityön valmennuskokonaisuus rehtoreille rehtorikokouksissa • Mapa-koulutukset henkilöstölle (n. 70 hlöä) • Tunnetaitomateriaaleja ja kirjallisuutta tilattu jokaiselle koululle (syksy) • Työpaja koulunkäynnin ohjaajille, Hepola, Hyökännummi (1½h/työpaja, kevät, aiheena mm. käytöksellään reagoiva oppilas) • Työpaja Hepolan koulun erityisluokanopettajille (1½h, kevät, aiheena hyvinvoinnin edistäminen) • Mindfulness-koulutus henkilöstölle (6x1½h, kevät, Nanna Suoperä) • Luento (syksy, 1h, Aino-Maija Rautkallio/vakauttava työote oppilaan kohtaamisessa) 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstölle tuotettu Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä -sivusto, missä painotus ennaltaehkäisemisessä, tunnistamisessa, yhteisissä määritelmässä, yhteistyössä sekä puuttumisessa. • Sivuston mukaisen teeman koulutus x2 sekä koulukohtainen suunnittelu jalkauttamisen varmistamiseksi • Yhteistyötahojen esittelyt rehtoreille sekä prosessikuvaukset yhteistyöstä koulun kanssa • Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vuosikellon materiaalipankki 	

3. Koko koulu yhteisöä sitouttavat toimenpiteet

Edistetään toimenpiteitä, joilla sitoutetaan koko koulu yhteisöä vahvistamaan kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevää sekä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria. Painopisteinä ovat tavoitteet, joilla lisätään oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksista. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä sekä vahvistaa huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Tunne- ja vuorovaikutustunnit, opettajan ohjaus, SälinkääLuokkakäynnit (työrauhan ja hyvinvoinnin edistäminen): Sälinkää (7pv), Saari (1pv+konsultaatiot Teamsin kautta 2x), Riihenmäki (3kertaa+tunnetaitotunnit 2+opettajan ohjaus), Kirkonkylä (2pv+opettajan ja ohjaajan ohjaus), lukio (2 kertaa, opettajan ohjaus)Työpaja Riihenmäen koulunkäynninohjaajille (1½h, aiheena yhteisopettajuus)	<ul style="list-style-type: none">Oppilaskunnan hallituksen jäsenille koulutusta keväällä 2023 (MLL).Ystävyyden ja kaveruuden ylistys-Talentkooste kouluilta, mukana tervehdys Pihla Keto-HuoviseltaKasvun ja oppimisen tuen tiimi (kevät): tunne- ja vuorovaikutustaitojen vuosikelloKaikille yhteinen koulu –sivuston päivitys tunne- ja vuorovaikutustaitojen osaltaTunnetaitotunnit, Hyökännummi, 5.lkProKoulu-ohjelma käynnistyy, Hyökännummen koulu (syksy)ProKoulu-ohjaajien (5) koulutus käynnistyy (syksy)	<ul style="list-style-type: none">Keväällä 2024 6.-8.lk. oppilaskunnan hallituksen jäsenien koulutusTurvallisuuskansio oppilaille julkaistuKiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastainen työ Mäntsälässä –sivusto tuotettu myös oppilaille ja sitä kautta vanhemmille. Sivustolla tietoa siitä, miten toimia, jos havaitsee tai kokee kiusaamista ja mistä saa tukea sekä miten asiaa käsitellään kotonaVanhempainyhdistysverkoston käynnistäminenPoikkeamatilanteeseen puuttumisen mallin luominen ja jalkauttaminenLaillisuuskasvatustunnit 5.lk poliisi, ankkuritiimi (tulossa 11/2024)Kuraattorin rooli kiusaamisen vastaisessa työssä määriteltyOpettajien roolia kiusaamisen tuomitsemisessa vahvistettu.	<ul style="list-style-type: none">Suunnitteilla keväälle 2024 oppilaskunnan hallituksen jäsenien koulutus teemalla kiusaaminenSivustosta palautekyselyOppilaiden sivustolle kaveritaidoista tietoa

3. Koko koulu yhteisöä sitouttavat toimenpiteet

Edistetään toimenpiteitä, joilla sitoutetaan koko koulu yhteisöä vahvistamaan kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevää sekä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria. Painopisteinä ovat tavoitteet, joilla lisätään oppilaiden ja opiskelijoiden ymmärrystä kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vaikutuksista. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kiusaamisen vastaisessa työssä sekä vahvistaa huoltajien osallisuutta kiusaamisen ehkäisyssä kodin ja koulun yhteistyön avulla.

Mäntsälässä on käytössä turvallisuuskansio niin henkilöstölle kuin oppilaille ja huoltajille. Oppilaiden turvallisuuskansioon on luotu sivusto, jonka tavoitteena on tukea oppilaiden kiusaamisen tunnistamista ja siitä kertomista aikuiselle, kiusaamistilanteessa toimimista sekä vahvistaa oppilaiden ja perheiden itsenäistä ohjautumista myös koulun ulkopuolella tarjottavien tukimuotojen ja avun pariin. Sivustoa käydään läpi oppilaiden kanssa. Henkilöstön turvallisuuskansion Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisen työ Mäntsälässä -sivustolle on koostettu keskitetysti toimintaa, jota Mäntsälän kouluissa tehdään poikkeamatilanteiden ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi. Opettajien roolia kiusaamisen tuomitsemisessa vahvistettu. Sekä sisäisillä että ulkoisilla yhteistyörakenteilla pyritään vaikuttamaan oppilaiden asenteisiin muun muassa laillisuuskasvatuksen kautta. Tukioppilaiden roolia on vahvistettu kiusaamisen vastaisessa työssä niin tunnettuuden kuin tilanteiden havaitsemisen ja niistä aikuiselle kertomisen osalta.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Kiusaamisen vastainen liekki syksyllä 2022. Kunnan kotisivuilla haastettiin kuntalaiset sytyttämään kynttilä omalle pihalle.	<ul style="list-style-type: none">Paikallisen opetussuunnitelman muutokset koskien poissaolojen ehkäisyäKaikissa kouluissa julistetaan valtakunnallinen koulurauha 23.8.2023Kaikissa kouluissa sytytetään somekiusaamisen vastainen liekki lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2023.Hyvinvointiteemaan liittyvä vanhempainilta suunnitteilla	<ul style="list-style-type: none">Olemassa olevat keinot kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi, siihen puuttumiseksi sekä sen jälkihoitamiseksi tunnistettu ja aukikirjattu.Koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetty	

4. Hyvinvoinnin mittarit

Opetuksen hallinnossa sekä kouluissa seurataan hyvinvointia jatkuvasti kouluterveyskyselyn, KiVa-kyselyn sekä koulukohtaisten työkalujen avulla. Jokainen koulu on KiVa-koulu. Kaikki koulut hyödyntävät edellä mainittujen kyselyjen tuloksia seuratakseen oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja hyvinvointia. Tietoa käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin. Toimenpiteiden tilanteesta ja vaikuttavuudesta raportoidaan vuosittain Sivistyslautakunnalle lukuvuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä. Opetuksen hallinnossa tarkastellaan tuloksia kuntatasoisesti vaikuttavuuden arvioimiseksi lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Hyvinvointiseminaarissa tarkasteltu kouluterveyskyselyiden tuloksiaSaari: Mitä kuuluu? -tunnit luokittain syksyllä ja Mitä nyt kuuluu? -tunnit keväälläIlmapiiirikyselyt kuraattorien toimestaRiihenmäki: rehtorin pitämät turvallisuustunnit 7.luokan alussaKoulukohtaiset kyselyt oppilaille ja huoltajille	<ul style="list-style-type: none">Jokainen koulu laatii koulukohtaisen toimenpidesuunnitelman KiVa –kyselyn tulosten perusteella. Toimenpidesuunnitelma käydään läpi opetuspäällikön kanssa.Ilmapiiirikyselyt kuraattorien toimestaSaari: Mitä kuuluu? -tunnit luokittain syksyllä ja Mitä nyt kuuluu? -tunnit keväälläRiihenmäki: rehtorin pitämät turvallisuustunnit 7.luokan alussaKoulukohtaiset kyselyt oppilaille ja huoltajille	<ul style="list-style-type: none">Hyvinvointiseminaarissa tarkastellaan kouluterveyskyselyiden tuloksiaIlmapiiirikyselyt kuraattorien toimestaKoulukohtaiset kyselyt oppilaille ja huoltajilleRiihenmäki: rehtorin pitämät turvallisuustunnit 7.luokan alussaSaari: Mitä kuuluu? -tunnit luokittain syksyllä ja Mitä nyt kuuluu? -tunnit keväälläTasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely tehty oppilailleKouluterveyskyselyn valitut pysyvät kysymysten tulokset lisätty lukuvuosisuunnitelmepohjaan	<ul style="list-style-type: none">Tiedolla johtaminen

5. Sosiaalisia ja tunnetaitoja kehittävät ohjelmat

Jokaisella koululla on käytössään työkalupakki sosiaalisten tilanteiden ja tunteiden tunnistamista sekä uusien taitojen oppimista varten. Taitojen oppiminen nähdään jatkumona, jonka vuoksi varhaiskasvatuksessa luodaan suunnitelmallisesti pohjaa tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun yhteistyössä huoltajien kanssa.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Lions Quest ja KiVa-tunnit, SälinkääKaikille yhteinen koulu –sivuston tunnetaitomateriaalit	<ul style="list-style-type: none">Lions Quest ja KiVa-tunnit, SälinkääSystemaattinen ja pitkäjänteinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen kaikissa kouluissaKaikille yhteinen koulu –sivuston tunnetaitomateriaalitProKoulu (Hyökännummen pilotti)Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vuosikello tuotettu ja käyttöön otettu kouluissa	<ul style="list-style-type: none">Systemaattinen ja pitkäjänteinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen kaikissa kouluissaProKoulu (uusien koulujen mukaanotto)Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vuosikellon materiaalipankki luotuTunnistettu taitoja, joita tulee vahvistaa kiusatun ja kiusaavan osalta	

6. Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksesta kouluihin

Mäntsälän varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on yhteinen suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Sen pohjalta laaditaan yksikkökohtaiset suunnitelmat. Käyttöönottokoulutus on tehty (2022). Yksikkökohtaiset suunnitelmat arvioidaan vähintään lukukausittain ja asetetaan uudet tavoitteet.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">• Nivelvaiheen yhteistyö: tiedonsiirto• Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	<ul style="list-style-type: none">• Nivelvaiheen yhteistyö: tiedonsiirto• Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä• Pedagogisten materiaalien rakentaminen Turvallisuuskansioon	<ul style="list-style-type: none">• Nivelvaiheen yhteistyö: tiedonsiirto• Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä• Pedagogisten materiaalien hyödyntäminen opetuksessa	<ul style="list-style-type: none">• Toimenpideohjelman päivittämisen tarkastelu vähintään kolmen vuoden välein

7. Kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävät ohjelmat

KiVa Koulu® on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Ohjelman tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. Jokaisen koulun käytössä on KiVa-ohjelma, jonka lisäksi voidaan hyödyntää muita tilanteen käsittelyä edistäviä ohjelmia ja työtapoja.

K-0 toiminta alkaa Mäntsälässä vuoden 2025 alussa. K-0 toiminta on opetuspalveluiden sekä nuorisotyön yhteistyössä käynnistetty Aseman lapset ry:n luotsaama pitkittyneisiin ja monisyisiin kiusaamistilanteisiin kohdennettu monialainen tuki. K-0 toiminnan tilanteisiin puuttumisen monialainen ryhmä on koostettu yhdessä opetuspalveluiden, nuorisotyön, opiskeluhuoltopalveluiden, ankkuritoiminnan, poliisin sekä kolmannen sektorin kanssa.

K-0 on osana Mäntsälän viisikohtaista poikkeamatilanteeseen puuttumisen mallia, joka on otettu käyttöön syksyllä 2024.

Osassa Mäntsälän kouluja on systemaattisessa käytössä oppilaiden Verso-vertaissovittelu. Ohjelman ja toiminnan tavoitteena on oppilaiden kokoisten konfliktien selvittäminen vertaisten avulla, aikuisten tuella.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Vertaissovittelu eli Verso käytössä osassa kouluistaKaikki koulut ovat KiVa-kouluja	<ul style="list-style-type: none">Vertaissovittelu eli Verso käytössä osassa kouluistaKaikki koulut ovat KiVa-koulujaJokainen koulu laatii koulukohtaisen toimenpidesuunnitelman KiVa –kyselyn tulosten perusteella. Toimenpidesuunnitelma käydään läpi opetuspäällikön kanssa.Saari: oma malli kiusaamistilanteiden käsittelyyn ja koulukohtaisen (TVA) lisän turvin kehitetään tunne- ja vuorovaikutuksen opettamisen mallia koululleVäkivallan ja jengiytymisen ehkäisyn hankkeen suunnittelu käynnistyy	<ul style="list-style-type: none">Vertaissovittelu eli Verso käytössä osassa kouluistaKaikki koulut ovat KiVa-koulujaVäkivallan ja jengiytymisen ehkäisyn hanke: kokonaisvaltaisen ennalta ehkäisyn ja puuttumisen suunnittelu ja toimenpiteetK-0 toiminnan suunnittelu	<ul style="list-style-type: none">Verso-toiminnan vahvistaminen ja laajentaminenK-0 toiminnan aloittaminen

8. Kiusaamisen selvittämisen kirjaaminen

Kiusaamistilanteiden selvittämiset on tärkeä kirjata. Yhteiset kirjaamiskäytänteet ovat aukikirjattuna opetushenkilöstölle Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisen työn sivustolla, joka on otettu käyttöön syksyllä 2024. Koulukohtaisesti on yhdessä luotu käytänteitä, joilla edistetään tiedonkulkua.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">KiVa -mallin mukainen kirjaaminen	<ul style="list-style-type: none">KiVa -mallin mukainen kirjaaminen	<ul style="list-style-type: none">KiVa -mallin mukainen kirjaaminenYhteinen KiVa-prosessiKiusaamistilanteiden selvittämisen kirjaaminen aukikirjattu Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä –sivuston yhteyteen Poikkeamatilanteeseen puuttumisen malliinKoulujen oma suunnittelu tiedon välittämiseen ja kulkuun eri toimijoiden välillä	<ul style="list-style-type: none">Yhtenäisten kirjaamiskäytänteiden juurruttaminen

9. Otetaan käyttöön toimintamalli lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi

Tavoitteena on antaa kouluille käytännön ohjeita sekä konkreettisia toimenpiteitä kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyyn kouluissa ja oppilaitoksissa.

Lainvastaisiin tekoihin puuttumisen ohjeistus on tuotettu ja otettu käyttöön syksyllä 2024. Ohjeistus on tehty yhdessä Mäntsälän opetuspalveluiden ja poliisiviranomaisen kanssa pohjaten Etelä-Karjalan malliin. Ohjeistus on osana Mäntsälän viisikohtaista poikkeamatilanteeseen puuttumisen mallia, joka on otettu käyttöön syksyllä 2024.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">• Yhteydenotto poliisiin ja Keusoteen• Alueellinen käsittely Kuuma-opetuspäälliköiden kanssa	<ul style="list-style-type: none">• Ankkuri-malli• Yhteydenotto poliisiin• Alueellinen käsittely Kuuma-opetuspäälliköiden kanssa• Mallin rakentamista myös päihdeasioihin	<ul style="list-style-type: none">• Jatketaan Ankkuri-mallin mukaisesti• Toimintamalli käytössä paikallisesti ja/tai alueellisesti (lainvastaisiin tekoihin puuttuminen sekä päihteet)• Koulun ja ankkuritoiminnan prosessikuvaus tehty• Itä-Uudenmaan poliisin ja Mäntsälän opetuspalveluiden yhteinen ohjeistus kouluissa yleisimmin tapahtuvien rikoksen tunnusmerkit täyttäviin tapahtumiin puuttumisessa	<ul style="list-style-type: none">• Yhteistyökäytänteiden juurruttaminen ja edelleen kehittäminen

10. Oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistäminen

Turvallisuuteen liittyy keskeisesti turvallisuuskulttuuri ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisuudelle. Turvallisuus on keskeinen osa hyvinvointia. Järjestyssäännöt määrittelevät tarpeellisilta osin koulussa toimimisen periaatteet. Niiden lisäksi varmistetaan, että jokaisella päiväkodilla ja kouluuyhteisöllä on yhdessä laaditut säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen ongelmien ilmentyessä. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestyssäännöt on päivitetty syksyllä 2024.

Koulun turvallisuusrakenteet ovat kuvattuna henkilöstön turvallisuuskansiosta löytyvästä Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastainen työ Mäntsälässä -sivustolta.

Turvallisuuteen liittyy keskeisesti turvallisuuskulttuuri ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisuudelle. Turvallisuus on keskeinen osa hyvinvointia. Järjestyssäännöt määrittelevät tarpeellisilta osin koulussa toimimisen periaatteet. Niiden lisäksi varmistetaan, että jokaisella päiväkodilla ja kouluuyhteisöllä on yhdessä laaditut säännöt, jotka auttavat sekä ennaltaehkäisemään kiusaamista että puuttumaan siihen ongelmien ilmentyessä. Yksikkö suunnittelee, millä yhteisötasolla ja millä tavalla säännöt laaditaan.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">• Varautumissuunnittelu ja harjoittelu• KiVa-kyselyn tulokset ja toimenpiteet yksikössä• Johdon turvallisuuskansion käyttöönotto (Notecrow)	<ul style="list-style-type: none">• Turvallisuuskansion rakentaminen ja käyttöönotto (henkilöstö 1.12.2023)• KiVa-kyselyn tulokset ja toimenpiteet yksikön lisäksi opetuspäällikön kanssa• Puhelinten käyttöönotto (opettajat)• Rehtorien kriisiviestintäryhmän siirtäminen WA -> Signal• Secapp –käyttöönoton valmistelu• Mahdollinen Uusimaa2023 – harjoitukseen osallistuminen	<ul style="list-style-type: none">• Oppilaiden turvallisuuskansion käyttöönotto 11.2.2024 (Notecrow)• Johdon turvallisuuskansion päivittäminen• Koulutilojen käyttäjien turvallisuusohjeistuksen laadinta ja käyttöönotto• KiVa-kyselyn tulokset ja toimenpiteet yksikön lisäksi opetuspäällikön kanssa• Secapp –käyttöönotto rehtoreille• Järjestyssääntöjen päivittäminen• Someturvan käyttöönotto ja pilotointi	<ul style="list-style-type: none">• Someturvan juurruttaminen

11. Jatkuva ryhmäyttäminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen

Jatkuva ryhmäyttäminen on osa toimintakulttuuria. Erityistä huomiota kiinnitetään, kun ryhmään tulee uusi oppilas tai syntyy kokonaan uusi ryhmä. Oppilashuollon toimijoilla ja nuorisotyöntekijöillä koulun toimintaympäristössä on oma roolinsa tässä työssä.

Opiskeluhoitopalveluiden roolia on kirjattu auki kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen, puuttumisen ja jälkihoidon osalta vuoden 2024 aikana. Mäntsälässä opiskeluhoitopalvelut ovat kiinteä osa oppilaiden ryhmäyttämistä. Kuraattorit myös kohdentavat työtään tarpeen mukaan sellaisiin luokkiin, joissa ryhmäytymisen haastetta on. Mäntsälässä ryhmäyttämistä tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kuten opettajien ja kouluvalmentajien, opiskeluhoitopalveluiden, nuorisotyön sekä seurakunnan kanssa lukuvuoden aikana. Vastuu jatkuvasta ryhmäyttämisestä on opetushenkilöstöllä. Kouluihin on jaettu ryhmäyttämisen leikkipankit ryhmäyttämishetkien systemaattisen luomisen tueksi. Loma-aikoina nuorisotyö voi järjestää toimintaa nuorille myös yhteistyössä koulun toimijoiden kuten kouluvalmentajien kanssa.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">• Yläkouluissa käytössä jatkuva ryhmäytys eri luokka-asteille• Lukiossa opiskelijat eivät saa itse valita esim. Istumapaikkoja eli pidetään huoli, että kaikki ovat tekemisissä kaikkien kanssa	<ul style="list-style-type: none">• Yläkouluissa käytössä jatkuva ryhmäytys eri luokka-asteille• Tunne- ja vuorovaikutustaitojen painotus: tunne- ja vuorovaikutustaitojen työpaja opettajille• Kouluissa tapahtuvan nuorisotyön suunnittelu• Kouluvalmentajatoiminnan vakiinnuttaminen	<ul style="list-style-type: none">• Yläkouluissa käytössä jatkuva ryhmäytys eri luokka-asteille• Sidosryhmäyhteistyön vahvistaminen• Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ Mäntsälässä – sivustolla nostettu esille ryhmäyttämisen merkitystä sekä jaettu leikkipankki ryhmäyttämisen tueksi• Tukioppilastoiminnan yhtenä tavoitteena on ryhmäyttäminen• Ryhmäyttämistä tehty yhteistyössä	<ul style="list-style-type: none">• Kiinnitetään huomiota ryhmäyttämiseen uuden oppilaan tullessa luokkaan/kouluun tai uuden ryhmän muodostuessa

12. Koulunuorisotyön kehittäminen

Nuorisotyöntekijät ovat läsnä nuorten arjessa myös vapaa-ajalla (mm. nuorisotilatyö). Nuorisotilatyötä on laajennettu keskustan ulkopuolelle. Tämän toimenpiteen avulla vahvistetaan koulun ja nuorisotyön yhteistyön tavoitteita ja rakenteita. Koulun ja nuorisotyön yhteistyötä on tiivistetty tavoitteenaan turvallisten aikuisten lisääminen lasten ja nuorten arkeen sekä palveluohjauksen vahvistaminen. Mäntsälän kaikista kouluista 4.-9. luokkalaiset oppilaat pääsevät tutustumaan nuorisotilaan sekä nuorisotyöntekijöihin koulupäivän aikana sovitusti. Nuorisotyö jalkautuu myös kaikkiin peruskouluihin lukuvuoden aikana tutustumaan oppilaisiin ja kohtaamaan heitä sekä järjestämään mielekästä tekemistä siirtymäajoille kuten välitunneille.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Palvelutuotanto keskittyy keskustan alueen yläkouluihin	<ul style="list-style-type: none">Tavoitteena vahvistaa koulunuorisotyön jalkautumista ylä- ja alakouluille (kohtaamispiste toteutunut keväällä 23 Ehnroosilla), koulupäivän jälkeen kerhotyypillisesti (myös lukio)Koulunuorisotyön käsikirja tekeilläYhteistyötä käynnistymässä Hepolassa ja Kirkonkylällä	<ul style="list-style-type: none">Nuorisotyö jalkautuu kaikkiin peruskouluihin järjestämään välituntitoimintaaKaikkien koulujen 4.-9.lk oppilaat pääsevät tutustumaan nuorisotilaan lukuvuoden aikana suunnitellustiProsessikuvaukset tehty koulun ja erityisnuorisotyön välillä sekä toisen asteen ja etsivän nuorisotyön välillä	<ul style="list-style-type: none">Yhteistyön kehittäminen koulujen ja nuorisotyön välillä

13. Restoratiivisten lähestymistapojen käyttö (pilotointi)

Restoratiivisten eli ihmissuhteita korjaavien menetelmien käyttöönotto kouluissa. Pilotoidaan menetelmien käyttöä.

Mäntsälän neljässä koulussa on käytössä Verso-ohjelma oppilaiden kokoisiin konfliktitilanteisiin puuttumiseksi sekä niiden ratkaisemiseksi. Vertaissovitteluun on koulutettu Suomen vertaissovittelufoorumin kautta koulujen aikuisia Verso-aikuisiksi sekä koulujen oppilaita Verso-sovittelijoiksi.

Verso on osana Mäntsälän viisikohtaista poikkeamatilanteeseen puuttumisen mallia, joka on otettu käyttöön syksyllä 2024. Niiden koulujen osalta toiminta on kirjattu lukuvuosisuunnitelmaan.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Hepola ja Myllymäki	<ul style="list-style-type: none">Hepola ja Myllymäki	<ul style="list-style-type: none">Verso-koulutus järjestettyVerso-sovittelu neljässä alakoulussaVerso-toimintaa tuettu yhteisellä kokemusten jakamisella 2x lukuvuoden aikanaSuunnitelmallinen pilotointiWalkers-bussi Mäntsälään yhteistyössä nuorisotyön ja 3. sektorin kanssa	<ul style="list-style-type: none">Verso-koulujen täydennyskoulutus, minkä avulla saadaan koulutusmahdollisuus sisäiseksiSuunnitteilla Walkers-bussi Hyökännummen alueelle alkukeväältä 2025 yhteistyössä Tuusulan kanssaSuunnitteilla restoratiivisen lähestymistavan koulutus koko opetushenkilöstölle syksyllä 2025

14. Tukioppilastoiminnan kehittäminen

Osallistetaan oppilaat tukioppilastoiminnan edelleen kehittämiseksi. Osana tätä työtä selvitetään mahdollisuudet, miten voimme vahvistaa tukioppilaiden roolia ennalta ehkäisevässä työssä sekä kiusaamistilanteiden selvittämisessä. Osallisuus edellyttää koulutusta ja aikuisen tukea.

Tukioppilastoimintaa on kehitetty kiusaamisen ennaltaehkäisemisen ja siihen puuttumisen näkökulmasta. Tukioppilaskoulutuksen sisältöön kuuluu kiusaamisen ehkäisemisen ja siihen puuttumisen osuus. Tukioppilaiden tunnistettavuutta on lisätty muun muassa tukioppilashuppareilla sekä välitunneilla, jolloin tukioppilaat havainnoivat oppilaiden kanssakäymistä. Tavoitteena on, että tukioppilaan havaitessa poikkeamatilanteen, kertoo hän siitä koulun aikuiselle, jolloin koulun aikuisella on mahdollisuus puuttua tilanteeseen. Mäntsälässä on yhteisesti sovittu tukioppilastoiminnan painopisteet, joista kiusaamisen vastainen työ on MLL:n suositustenkin mukaisesti yksi.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Lukiossa ja yläkouluissa tukioppilastoiminta ollut jo pitkään käytössä (mm. ryhmäyttäminen; Ahventlampipäivä)Ala- ja yläkouluissa kummioppilastoiminta	<ul style="list-style-type: none">Lukiossa tukioppilastoiminnan laajentaminen: ryhmäyttämistä tuetaan pidempäänEhnoosilla hupparien hankinta	<ul style="list-style-type: none">Tukioppilastoiminnan roolin vahvistaminen Ehnoosin ja Riihenmäen kouluissa (näkyvyyden lisääminen ja roolin vahvistaminen)Tukioppilastoiminnalle laadittu kuntatasoiset yhtenäiset tavoitteetTukioppilaskoulutuksen sisällä kiusaamisen vastaisen työn osuus 1,5hTukioppilaiden roolia kiusaamisen vastaisessa työssä vahvistettu	<ul style="list-style-type: none">Pohdinnassa osittain yläkoulujen yhteinen tukioppilaskoulutus

15. Ankkuritoiminta

Itä-Uudenmaan poliisin kanssa toteutettava Ankkuritoiminnan yhteistyömuoto on osa Mäntsälän kunnan toimintamallia. Ankkuritoiminnan tarkoituksena on varhaisen vaiheen nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennalta ehkäiseminen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa ankkuritiimissä. Mukana on asiantuntijoita poliisista, sosiaali-, terveys- ja nuorisopalveluista. Tiimin kokoonpano voi vaihdella tapauskohtaisesti. Moniammatillinen tiimi tapaa nuoren ja hänen huoltajansa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea tarkoituksenmukaisesti ja tarvittaessa ohjata oikean avun tai tuen piiriin.

Ankkuritoiminnan ja koulun yhteistyölle on tuotettu prosessikaavio, jonka avulla yhteistyötä tiivistetään. Toiminnan ytimenä on tietoisuuden lisääminen oppilaiden keskuudessa, ammattilaisten välinen konsultointi sekä ankkuri-intervention hyödyntämisen vahvistaminen. Ankkuritoiminta on osana Mäntsälän viisikohtaista poikkeamatilanteeseen puuttumisen mallia, joka on otettu käyttöön syksyllä 2024.

2022	2023	2024	2025
<ul style="list-style-type: none">Ankkuritoiminta osa toimintakulttuuria	<ul style="list-style-type: none">Ankkuritoiminta osa toimintakulttuuriaTavoitteena edistää matalamman kynnyksen yhteistyötä poliisin kanssa: laillisuuskasvatus (ei toteutunut) -> videoiden käyttöönotto.Poliisin ennalta estävän toiminnan käytön vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none">Ankkuritoiminta osa toimintakulttuuriaLaillisuuskasvatusmateriaalin käytön tukeminenPoliisin ennalta estävän toiminnan käytön vahvistaminenKoulun ja ankkurityön yhteistyön prosessikuvaus tehty	<ul style="list-style-type: none">Ankkuriprosessin juurruttaminen ja yhteistyön vahvistaminen